

NIKHÁZY GÁBOR

Minden bétén háború

A FUTBALLRÓL ÁLTALÁBAN

foci nem játék. De a magyar foci, a magyar társadalom számára végképpen nem az. A magyar futballt nem leírni vagy megírni kell, hanem jobbá tenni. Ahhoz, hogy végre valódi eredmények is szülessenek, az eddig feltett kérdéseket más nézőpontból is meg kell fogalmazni, és így talán a korábbi próbálkozásoktól eltérően valódi megújulásnak lehetünk tanúi, és méltó eredmények szülehetnek.

Először is azt vizsgáljuk meg, mit jelentett és mit jelent a magyar társadalom számára a labdarúgás?

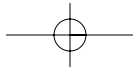
A magyar foci a magyarok számára nemcsak szórakozást és nemcsak a szabadidő hasznos eltöltésének egyik módját jelenti, hanem jelenti a nemzet tudatalatti kompenzációs igényét és jelenti a nemzetünk függetlenségének a győzelemmel kivívott megélését is. Ugyanakkor jelenti azt is, hogy ebben a világsportban megmutathatjuk, hogy egy kis nemzet, lélekszámától és gazdasági potenciáljától függetlenül, legyőzheti egy nagyobb nemzet csapatát is.

Ez pedig, mint tudjuk, mámorító érzés.

Ennek a mámorító érzésnek vagyunk mi, magyarok is rabjai több mint száz-tíz esztendeje. Az első futballmérkőzést Budapesten, 1897. május 9-én játszották a kék-fehérek és a piros-fehérek, a BTC, azaz a Budapesti Torna Club két csapata. Négy év múlva, 1901-ben Magyarországon, már az első bajnokságon szurkolhattak a futball frissiben megbabonázott rajongói. Évek alatt szerveződtek meg a futballegyesületek vidéken s a főváros majdnem minden kerületében. A legtöbb egyesületnek még állandó, rendes pályája sem volt. A játékosok egy-egy üres telken, a grundon, jelölték ki a meccsek színterét. Mindenki amatőr volt, a játékosoknak nem fizettek semmit, sőt, ők fizettek tagdíjat, amelynek fejében használhatták a csapat felszerelését, játékterét stb. Később a Magyar Labdarúgó Szövetség megalkotta azokat a szabályokat, amelyek pontosan meghatározták, hogy egy-egy játékos mit fogadhat el a klubjától vagy mástól. A választék nem volt túl nagy... Elfogadhatták a felajánlott villamosjegyet a meccs napján, a mérkőzések utáni vacsorát és heti egy alkalommal az ingyenes kondicionáló fürdőt.

A magyar állam 1921-től vállalt szerepet általában az egészséges életmód elősegítésében, így a futball támogatásában is. Az 1921. évi LIII. tc.-ben olyan intézkedéseket rendeltek el, amely az egyén testi és lelki egészségének megóvását, munkaképességének megőrzését szolgálta. Így 1935-re már 315 sporttelep működött a csonka országban, s ebből 43 Budapesten.

Nem véletlen, hogy ma az olyan államok is sokat áldoznak a labdarúgásra, amelyek sem a népesség, sem a gazdasági vagy a geopolitikai helyzetük szempontjából nem annyira fontosak. De a mai feszültségekkel teli társadalmi viszonyok között győzni akarnak!

Miért is?

Ha furcsán is hangzik, ki kell mondanunk: ez a sportág sokak szemében felér egy-egy komoly hadviseléssel. Hadviseléssel békeidőben. Mert nem más, mint bizonyos harc szabadon választott formája. Nem véletlen, hogy a szomszéd falvak, a szomszéd városok, majd a területileg szomszédos országok mérkőzései mindig akkora feszültségekkel vannak tele, mintha a történelmi és a törzsi háborúk folytatása volna, de legalábbis azok kései legitimitációja. Gondoljunk csak az angol-skót vagy a spanyol-francia mérkőzésekre, de közben ne feledkezzünk meg a Nyíregyháza–Debrecen, Barcelona–Madrid vagy Tiszacsege–Újszentmargita, Magyarország–Románia meccsekről sem.

Be kell látnunk, hogy bizony a foci, nemcsak egy egyszerű sportesemény!

Látszólag nem tartozik ide, de mégis annak érzem a legnépszerűbb, legolvasottabb könyvek vetélkedőjének eredményét. *Az egri csillagok* nyerte el az első helyet a népszerűségi listán.

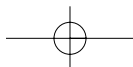
De vajon miért?

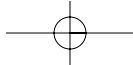
Talán azért, mert egy maroknyi magyar hős szíve, emberi, vagy ha úgy tetszik, emberfeletti teljesítménye győzte le az ellenük küzdő, zsoldosokból álló és szív nélkül támadó törököket. A magyar társadalomban ez a várakozás ma is él.

Valamikor egy kiöregedő focista bizton számíthatott pályafutása befejezése után is a társadalom megbecsülésre, mert mindenki tudta róla, hogy szívét-lelkét beleadta a játékba, s hősként s nem zsoldosként küzdött, akár egy falusi csapat hírességként, akár sokszoros válogatottként. És ma?

A FUTBALL A MAI VILÁGBAN.

A mai labdarúgásban az úgynevezett kis országok is képesek nagyhatalmi pozícióba jutni. Említhetjük pl. Görögországot, Csehországot vagy Portugáliát. Viszont olyan iparilag fejlett országok, mint amilyen az USA, Japán, Kanada vagy Ausztrália nem tartoznak a világ legnépszerűbb sportágában a legjobbak közé. A naggyá válás tehát nem elsősorban a népesség lélekszámán és gazdasági teljesítőképességén múlik, mert a fociban a siker nyitját egész máshol kell keresni. Gondoljunk csak arra, hogy a legjobb labdarúgók kerülhetnek ki politikailag és gazdaságilag porig alázott, szegény nemzetek gyermekei közül! A nagy nyugati klubok legjobb játékosai kenyéren és vízen nőttek fel Afrikában vagy bármely más harmadik világbeli országban. Szülőföldjükön hitelesített futballpályát még soha nem láttak, de az ott felnevelkedett és világhírig jutott labdarúgók életútját megismerve, szinte hihetetlennek tűnő sorsokkal kell számolnunk. Elég, ha a közelmúlt legjobbja-ra, Zinadine Zidanra vagy a mostaniakra gondolunk: Didier Drogbára vagy Samuel Eto'óra.

Hozzá kell tennünk, hogy játéuk nemcsak a világ futballmádó millióinak okoz örömet, de sok szegény ország fiataljainak példaképeivé is válnak.

MAGYAR FUTBALL

Ahhoz, hogy Magyarországon is erős akaratú, jellemes, a tétmérkőzéseken nemcsak elbukni tudó, hanem az utolsó percekben vert helyzetekből fordítani és nyerni is akaró fiatalokat termeljen ki a sportág utánpótlása, nemes becsvágyra van szükség, a szakma és közösség iránti alázatra és igazi szorgalomra.

Tud valaki az elmúlt 25–30 évből olyan magyar csapatról, amely vert helyzetből, komoly tétmérkőzésen meg tudta az eredményt fordítani, s ezzel olyan nemzetközi visszhangot váltani ki, amelyre nemcsak ők, a focisták, hanem az egész nemzet büszke lehetett volna? Azt hiszem, nagyon kevés ilyen esetet találunk, ha egyáltalán volt ilyen. Az ellenkezőjére azonban annál több példát sorolhatunk!

Talán Edström fejsgólja (biztos van, még aki emlékszik rá) az utolsó percben zúgott be a hálóba. S íme, kiderült, hogy a meccset csak akkor szabad feladni, ha a bíró lefújta a mérkőzést. Azóta csak az utolsó előtti percben elbukott vagy a biztos győzelem tudatában megmámorosodott, majd orra bukott csapatokról tudunk, vagy olyanokról, akik a felelősség súlya alatt roppantak össze, s emiatt veszítettek el tétmérkőzéseket is.

Az utóbbi évtizedek magyar focijának szétesése több okra is visszavezethető.

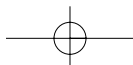
A felpuhult diktatúra már nem a focisikerekben látta a rendszer igazi reklámját. Ma már köztudomású, hogy a sportban s így természetesen a futballban is a magas politikából kibukott elvtársak lettek a vezetők. Ez alól csak egyetlen kivételre emlékezhetünk: Kutas István volt MLSZ-elnök. Kemény és könyörtelen munkáját nem szerette sem a focista, sem a szakmai vezetés. Cooper-teszt, 10 x 400 m, 100 x 30 méteres futások edzésenként, majd az „év eseménye”: futóverseny a Lóverseny pályán. Volt is lázadás és fogak csikorgatása. Viszont a következő munkának és a komoly politikai és anyagi hátországnak, no meg Kutas erős személyiségének köszönhetően több világbajnokságon is részt vehettünk a nyolcvanas években. A Kutas-példára nem úgy kell gondolnunk, mint követendő szakmai és politikai módszerre, hanem mint egy jól végrehajtott feladatra állami szerepvállalással együtt.

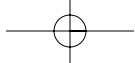
Tudjuk, hogy nálunk hiányzik a jelentős befektetői tőke, ezért az állam nem is tud a kívánatos programindító szerepben fellépni.

Csupán két követendő példát említenék: Franciaországot és Törökországot.

Amikor még tudtunk focizni: a Videoton UEFA kupadöntőt, korábban a Fradi KEK döntőt és az Újpest BEK negyedöntőt játszhatott. Ekkor, talán utoljára lobbant fel valami abból a hitből, hogy lehet a magyar futballnak is nemzetközi sikere!

A rendszerváltást követően az állami vezetés nem látta szükségesnek az államilag szervezett és irányított sportág fenntartását, de még a lehetőségét sem kereste annak, hogy ennek a gazdaságilag és politikailag is kiemelkedő sportnak Magyarországon nemzetközi tiszteletet szerezzen a demokrácia és piacgazdaság keretei között.

Voltak és vannak próbálkozások, de az eredmények helyett a folyamatos kudarcoknak lehetünk tanúi. Úgyis mondhatnánk, hogy a foci kegyetlen játék. Az elért „sikerek” minden héten minősítik az elvégzett munkát.

Az elmúlt évtizedben másfajta kérdések is felmerültek. Egyet említenék csupán: a társadalom számára nem közömbös az, hogy a sorkatonai szolgálat megszűnése után a fiatal generációnak mi marad? Ugyanis a verseny- és életképes fiatalságnak elengedhetetlenül szüksége van a közösségi élményekre. Ezek közül az egyik legátfogóbb maga a futball. A kölyökcsapatoktól kezdve a felnőttig.

Nem igaz hogy Magyarországon az emberek elfordultak a focitól. Minden hétvégén több százezer ember szabadidejének fontos részét tölti ki a futball. Játékosként, nézőként, edzőként, tartalékosként, bíróként, mert a falusi kölyökcsapat szertárosának, a megyei és területi felnőtt és utánpótlás mérkőzések szereplőinek és nézőinek ugyanolyan fontos a foci. Az úgynevezett magyar „hivatásos labdarúgástól” ment el a kedve az embereknek, és nem magától a focitól. A megyei vagy területi bajnokságok rangadóin bármelyik hétvégén találunk legalább harminc olyan meccset, amelyen több néző vesz részt, mint akármelyik első osztályú mérkőzésen. Ha összeadom a nem profi meccsek szereplőinek (játékosok, vezetők, kisegítők és nézők) létszámát, hozzátevé a megszűnő csapatokat és pályákat is, valóban több százezres a nézősereg.

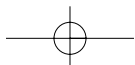
Ilyen tömeggel nem törődni nagy hiba.

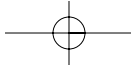
A futball alkalmas akár a példaképállításra is. Nem beszélve arról, hogy a mára kialakult helyzetünkben mennyire fontos volna, egy sikeresen végrehajtott futball-reform. Ahogy a politikában, úgy a fociban is szükségessé vált a megújulás. A magyar futball fénykorában csodálatos eredményeket ért el. 1938, 1954 VB ezüstérem, 1952, 1964 és 1968 olimpiai aranyérem. Az '50-es években a világot maga alá gyűrő csodálatos válogatot, az Aranycsapat, szakmai forradalmat is végrehajtott. Sebes Gusztáv zsenijét tükrözi, hogy nem elégedett meg azzal, hogy a Jóisten a kezébe adta a futballtörténelem egyik legcsodálatosabb generációját, hanem élt is ezzel a lehetőséggel. A 4–2–4-es felállítás ma már legenda. Mikor apáról fiúra száll az Aranycsapat összeállítása, szinte már magunk is elfelejtjük, hogy az az Aranycsapat az angolok által felállított 3–2–5-ös sémáját a Wembley-ben adta át a futballtörténelemnek azzal, hogy Zakariás, a középhátvéd, Lóránt mellett emberfogó beállást játszott. A helyére pedig a középpályára visszahúzódó Hidegkúti került a második középpályás Bozsik mellett.

Ez forradalom volt a javából. A világ minket bámult! Már csak azért is, mert az angolokat saját hazájukban, 90 évi veretlenség után a magyarok győzték le 6:3-ra.

Biztos vagyok benne, hogy a focit szerető Orbán Viktort is valami hasonló vágy hajtja.

Megújítani – elsősorban – az országot és a politikát, de a magyar futballt is. Ahogy a politikában, úgy a fociban is minőségi forradalomra van szükség. A magyar szellemi sajátosságokból kiindulva kell újra valami nagyszerűt teremteni. Amire felfigyel a világ.

Első lépésként utol kell érniünk korábbi önmagunkat. Mindenben. Ezért is érthetetlen, hogy néhány finnyás értelmiségi már most újabb árkot ásna a focit szerető Orbán Viktor és a kultúra közé, azt hirdetve, hogy a miniszterelnöknek semmi köze a kultúrához!

Csak egy szerény kérdés: a két dolog miért zárna ki egymást?

Magam is számtalanszor megéltem, közel tíz évet eltöltve az újpesti futball élén, hogy milyen lenéző mosoly, gúnyos arckifejezés ült ki „egyes” emberek arcára, amikor szóba hoztam a focit. Közben pedig biztos vagyok abban, hogy ezek a finnyás emberek külföldön járva jóleső érzéssel, mosolygó arccal, büszkén húzzák ki magukat, amikor ismeretlen emberek, a legkülönbözőbb akcentussal, mondják fel boldogan az Aranycsapat összeállítását, s Puskás nevét ismételve veregetik meg a vállukat ...

A fanyalgók egyike már azt is megállapította – hónapokkal a választások előtt –, hogy mennyire káros lesz az országnak s a magyar kultúrának, ha a leendő miniszterelnök mindent félredobva, az országot fogja jární, hogy mint „második” szövetségi kapitány a magyar foci felemelkedésén „fáradozzon”. Lehetséges, hogy még nem hallott arról, hogy a testi képességek és készségek fejlesztése is a kultúra része. Mint ahogy része minden olyan cselekvés, amely egy közösség és társadalom értékéhez hozzáad. Én inkább ezt választanám a gyermekeink számára, mint a plázákban és szórakoztató központokban, kábítószerből lebutított ifjak céltalan szédelegését.

Mindnyájan tudjuk: a magyar futball mélypontját éli. 1986 óta egyetlen világversenyen sem vehettünk részt, a vezetők egymást sértegetik, miközben hihetetlen fizetésekkel vesznek fel. De erős utánpótlásunk van, s ez a remény jogosít fel, hogy leírjam azt, hogy a futball talán nemcsak sportszakmai kérdés és nemcsak önmagáról szól, hanem sokkal többről is.

A foci megújításának, új pályára helyezésének szükségessége azért is időzerű, mert egy erősödni vágyó nemzetnek újra egységessé kell válnia, s ennek az egyik eleme éppen ez a milliókat megmozgató sportág lehet. És ha Orbán Viktor ezt felismerve, a nemzet önbizalmának, önbecsülésének helyreállítása érdekében a focit is csatasorba állítja, akkor HAJRÁ!

A Hitel augusztusi számának szerzői

<i>A. Tóth Sándor</i> (1904–1980)	<i>Kalász Márton</i> (1934) Budapest	<i>Oláh András</i> (1959) Mátészalka
<i>B. Tóth Klári</i> (1955) Budapest	<i>Kerek Imre</i> (1942) Sopron	<i>Pawluczuk, Włodzimierz</i> (1934)
<i>Bónis Ferenc</i> (1932) Budapest	<i>Konczek József</i> (1942) Pomáz	Białystok
<i>Dobai Péter</i> (1944) Budapest	<i>Lantos Tivadar</i> (1981) Pécel	<i>Szakolczay Lajos</i> (1941) Budapest
<i>Ekler Andrea</i> (1971) Budapest	<i>Máriás József</i> (1940)	<i>Szikra János</i> (1954) Pátka
<i>Ézsiás István</i> (1943) Budapest	Nyíregyháza	<i>Vasadi Péter</i> (1926) Budapest
<i>Heinze Tamás</i> (1938)	<i>Márkus Béla</i> (1945) Debrecen	<i>Weiner Sennyei Tibor</i> (1981)
<i>Horváth Katalin</i> (1944)	<i>Mórocz Zsolt</i> (1956) Kőszeg	Eger
Budapest	<i>Nikházy Gábor</i> Budapest	<i>Zsidó Ferenc</i> (1976)
<i>Iancu Laura</i> (1978) Budapest	<i>Novák Valentin</i> (1969) Budapest	Székelkeresztúr

